

Vergrijzing zet in gehele EU druk op overheidsfinanciën OPENBARE FINANCIËN

Niet alleen in Nederland, maar ook internationaal is steeds meer aandacht voor de gevolgen van vergrijzing. Veel landen kennen een beroepsbevolking die minder snel groeit of zelfs gaat krimpen en daardoor druk zet op de economische groei. Daarnaast nemen de overheidsuitgaven toe, omdat de collectieve uitgaven aan pensioen en zorg sterk samenhangen met de bevolkingsopbouw in een land. De uitgavenstijging zet druk op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, en veel landen hebben daarom hervormingen op dit gebied doorgevoerd, zoals de aanpassing van de AOW-leeftijd in Nederland.

Om een idee te krijgen van de langetermijneffecten van vergrijzing, hebben de Europese Commissie en de EU-lidstaten recent onderzoek gedaan naar de budgettaire gevolgen van een ouder wordende bevolking. Daarin wordt gekeken naar de ontwikkeling van leeftijdsgerelateerde overheidsuitgaven: uitgaven aan pensioen, zorg, onderwijs en werkloosheid. Door de vele aannames zijn de prognoses in het rapport onzeker, en wijken de resultaten bijvoorbeeld af van de houdbaarheidsanalyse van het Centraal Planbureau, maar niettemin bieden ze voor beleidmakers een nuttig toekomstbeeld.

De figuur laat zien in hoeverre de leeftijdsgerelateerde overheidsuitgaven toenemen tot 2045 – in veel landen wordt rond 2040 of 2045 de ‘piek’ van vergrijzingsuitgaven verwacht. In bijna alle EU-landen nemen de leeftijdsgerelateerde overheidsuitgaven in de prognose toe door vergrijzing. De oploep van de uitgaven hangt onder andere af van hoe uitgebreid de collectieve zorg- en pensioenstelsels zijn en het tempo waarin de bevolking van een land vergrijst. In sommige landen dalen de uitgaven als gevolg van ingezette hervormingen, zoals het verhogen van de wettelijke pensioenleeftijd of het versoberen van de hoogte van de collectieve pensioenen. In Nederland stijgen de uitgaven met ongeveer drie procent van het bruto binnenlands product, met name door hogere langdurige zorguitgaven en in mindere mate door hogere pensioen- en curatieve zorguitgaven.

De cijfers laten zien dat vergrijzing internationaal een flink effect zal hebben op de overheidsuitgaven. Om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te bewaken, zullen Europese landen dus blijvend aandacht moeten houden voor de gevolgen van vergrijzing, en vast moeten houden aan ingezette hervormingen. ■ **WOUTER HOGERVORST** (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

